

Капіца Ю. М.,
доктор юридичних наук,
директор Центру досліджень інтелектуальної власності та
трансферу технологій НАН України

Хоменко І. І.,
старший науковий співробітник Центру, патентний повірений

УДК: 347.77:633

**ПІДВИЩЕННЯ У 2022 РОЦІ В 4-20 РАЗІВ ЗБОРІВ ДЛЯ БЮДЖЕТНИХ
УСТАНОВ ЗА ДІЇ, ПОВ'ЯЗАНІ З ОХОРОНОЮ ПРАВ НА СОРТИ РОСЛИН, ТА
ЗАГРОЗИ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ**

**INCREASE IN 2022 FEES FOR BUDGETARY INSTITUTIONS FOR
REGISTRATION OF PLANT VARIETIES BY 4-20 TIMES AND THREATS TO THE
SECURITY OF UKRAINE IN THE AGRARIAN SPHERE**

Розглядається підвищення у 2022 р. ставок зборів за дії, пов'язані з охороною прав на сорти рослин, для бюджетних (неприбуткових) установ у 4-20 разів у порівнянні з 2007 р. Зазначається, що вказане мало місце під час збройної агресії РФ проти України, пошкодження селекційної інфраструктури, переміщення працівників, падіння бюджетного фінансування установ. Вказується, що підвищення зборів безпосередньо пов'язане з національною безпекою України та матиме наслідком скорочення створення національних сортів рослин та залежності у виробництві видів аграрної продукції.

Ключові слова: сорти рослин, національна безпека, аграрна продукція, бюджетні установи, збори за реєстрацію сортів рослин.

An increase in 2022 by 4-20 times compared to 2007 of the fees for registration of plant varieties for budgetary (non-profit) institutions is under consideration. It is noted that this took place during the armed aggression of the

Russian Federation against Ukraine, and a drop in funding of budget institutions. It is indicated that the increase in fees is directly related to the national security of Ukraine and will have the effect of reducing the creation of national varieties of plants and dependence in the production of types of agricultural products.

Keywords: *plant varieties, seed production, national security, agricultural products, budget institutions, fees for registration of plant varieties.*

У 2022 р. для бюджетних (неприбуткових) установ відбулося підвищення ставок зборів за дії, пов'язані з охороною прав на сорти рослин, у 4-20 разів згідно постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 2022 р. № 798.¹ Вказане мало місце під час збройної агресії РФ проти України, пошкоджень багатьох споруд, селекційної інфраструктури установ, переміщення працівників, падіння фінансування бюджетних установ, зокрема установ НАН України, - на 13.4% у 2023 р. у порівнянні з 2021 та на 26% у 2023 р. порівнянні з видатками бюджету, що були визначені Законом України "Про державний бюджет України на 2022 рік" (до секвестру). При цьому для юридичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності відповідне підвищення становило лише 1.3-5 разів (таблиця 1).

Підвищення зборів безпосередньо пов'язане з національною безпекою України. Так, істотну частину патентів на сорти рослин становлять іноземні заявники. Підвищення зборів призведе до скорочення селекційної діяльності у бюджетній сфері, зупинення підтримання у чинності майнових прав на сорти рослин, до їх втрати та загроз продовольчої безпеки України, залежності України від постачальників іноземного насіння.

Підвищення зборів не відповідає змінам у фінансуванні наукових досліджень в Україні з часу встановлення ставок зборів у 2007 р. При

---

¹ Постановою Кабінету Міністрів України від 15 липня 2022 р. № 798 ставки зборів для неприбуткових (бюджетних) установ в 10% від встановлених ставок зборів та за підтримання чинності майнових прав - 5% від ставок зборів були збільшені в 4 рази. Разом з загальним підвищенням ставок зборів в 1.3-5 разів для юридичних осіб - це призвело до підвищення у 2022 р. ставок зборів за проведення експертизи сортів рослин та підтримання майнових прав у чинності для неприбуткових установ в 4-20 разів.

підвищенні зборів не було передбачено здійснення компенсації додаткових витрат бюджетних установ за рахунок державного бюджету.

Вказане має наслідком необхідність додаткових витрат установ НАН України, що займаються насінництвом, у розмірі 350 - 500 тис. грн. кожній на охорону прав на сорти рослин в умовах відсутності коштів та призведе до збитків державі та загублення десятків сортів рослин, створених за рахунок бюджетного фінансування. Зазначимо, що у листі Мінагрополітики та продовольства України від 27.08.2022 № 21-1331-09/15089 вказувалось, що чинником підвищення зборів є підвищення з 2007 р. "в 13 разів мінімальної заробітної плати, в 6.9 разів вартості електроенергії, зросли ціни на матеріально-технічні засоби, техніку, комплектуючі та матеріали для ремонтних робіт, мінеральні добрива, засоби захисту рослин, паливно-мастильні матеріали в 6-14 разів".

Разом з тим при прийнятті постанови не враховувалось, що з 2007 по 2021 рр. *збільшення фінансування наукових досліджень в Україні за рахунок коштів державного бюджету становило всього 2.8 разів²* із зменшенням фінансування у 2022 р. у зв'язку з військовою агресією у порівнянні до планових на 2022 р. показників до 17%.

Таким чином можливо казати лише *про можливість збільшення для бюджетної (неприбуткової сфери) ставок зборів у порівнянні з 2007 р. лише в 1.7-5 разів, як і для інших юридичних осіб.*

З врахуванням наведеного актуальним є консолідація закладів вищої освіти, наукових установ Національної академії аграрних наук України, НАН України з зміни ставок зборів для бюджетних установ. Підвищення зборів саме в час військової агресії є заходом проти

---

² Наукова та інноваційна діяльність в Україні 2007. Статистичний збірник. Київ. ДП „Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України”. 2008, с. 89.

Наукова та інноваційна діяльність в Україні 2020. Статистичний збірник. Київ. Державна служба статистики України. 2021, с. 72.

Науково-технічна та інноваційна діяльність у 2021 р. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/>

розвитку в цей тяжкий час національного виробництва агропродукції в Україні.

Актуальним є *внесення змін до Порядку сплати зборів* за дії, пов'язані з охороною прав на сорти рослин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 р. № 1183 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 15 липня 2022 р. № 798), передбачивши:

- для неприбуткових (бюджетних) установ ставки зборів у розмірі десяти відсотків встановленого розміру та у розмірі 5% за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту) та за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на поширення сорту рослин.

Зазначимо, зокрема, що за визначення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності безпосередньо у заявника - збори підвищені для юридичних осіб в 20,2 разів та для бюджетних установ - в 81 раз. При цьому у даному випадку установи-заявники проводять визначення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності *використовуючи* для лабораторних та польових досліджень *власні ресурси*: площі посадки, матеріально-технічні засоби, техніку, паливно-мастильні матеріали, мінеральні добрива, засоби захисту рослин, воду та електроенергію.

Слід вказати, що у 2007 р. ставки зборів за дії, пов'язані з охороною прав на сорти рослин були збільшені у 14-136 разів згідно постанови Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року № 1154. Вказане мало призвести до унеможливлення ефективної діяльності вітчизняних селекційних установ та безпосередньо негативно вплинути на питання економічної безпеки з врахуванням, що вітчизняні організації становлять лише тридцять три відсотки загальної кількості заявників щодо сортів рослин. Решта – іноземні.

З врахуванням звернень НАН України до Кабінету Міністрів України та розгляду цього питання Міжвідомча комісією Рада національної безпеки і оборони України з питань науково-технологічної безпеки, а також контролю цього питання з боку прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко у 2008 р. були внесені зміни до зазначеної постанови із встановленням постановою Кабінету Міністрів України № 331 від 09.04.2008 для неприбуткових (бюджетних) установ ставок зборів у розмірі 10% встановленого розміру та у розмірі 5% за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин (чинності патенту) та за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на поширення сорту рослин.

Вказане дозволило зберегти діяльність зі створення нових сортів у бюджетному секторі у 2008-2021 рр.

Порівняльні дані
щодо збільшення ставок зборів за дії, пов'язані з охороною прав на сорти рослин у 2022 р. у порівнянні з 2007, 2008 рр.

	Види зборів	Постанови КМ України № 1154 від 19.09.2007, № 331 від 09.04.2008		Постанова КМ України № 798 від 15.07.2022			
		Юридичні особи, грн.	Неприбуткові (бюджетні) установи, грн.	Юридичні особи, грн.	Збільшення, раз	Неприбуткові (бюджетні) установи, грн.	Збільшення, раз
1.	За подання заявки на сорт рослин	1300	130	1700	1,3	680	5.2
2.	За проведення кваліфікаційної експертизи заявки на сорт рослин (за перший і кожний наступний рік):	1900	190	6035	3,2	2414	12.7
	а) визначення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності в експертних закладах Держсортслужби						
	б) визначення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності безпосередньо у заявника						
	в) експертиза на придатність на поширення сорту	4070	407	15300	3,7	6120	15
3.	За виникнення майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту	500	50	500	1	200	4

	За підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин	Постанови КМ України № 1154 від 19.09.2007, № 331 від 09.04.2008		Постанова КМ України № 798 від 15.07.2022													
				Юридичні особи, грн.	Неприбуткові (бюджетні) установи, грн.	Юридичні особи, грн			Збільшення, раз			Неприбуткові (бюджетні) установи, грн.			Збільшення, раз		
						Групи ботанічних таксонів			Групи ботанічних таксонів			Групи ботанічних таксонів			Групи ботанічних таксонів		
						I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
1.	1 рік	400	20	1612	1290	1128	4	3,2	2.8	322,4	258	225.6	16,1	12,9	11,25		
2.	2 рік	450	22,5	1815	1452	1162	4	3,2	2.58	363	290.4	232.4	16,1	12,9	10,3		
3.	3 рік	550	27,5	2217	1663	1330	4	3	2.4	443,4	332.6	266	16,1	12,07	9,67		
4.	4 рік	650	32,5	2620	1834	1467	4	2.8	2.25	524	366.8	293.4	16,1	11,26	9		
5.	5 рік	800	40	3225	2258	1806	4	2.8	2.25	645	451.6	361.2	16,1	11,27	9		